

Варто зазначити, що кількість загроз та потік інформації, що стосується внутрішніх та зовнішніх загроз соціально-економічній безпеці підприємства, постійно зростає й підвищує рівень невизначеності. Моніторинг змін та загроз зовнішнього середовища, а після й внутрішнього дасть можливість попередити настання негативних ситуацій.

Тож постійні зміни в зовнішньому середовищі зумовлюють появу нових загроз соціально-економічній безпеці підприємства. За рахунок постійного моніторингу та аналізу керівники підприємства може зібрати необхідну інформацію та попередити настання загрозливих ситуацій.

Список літератури: 1. *Богатирьов І.О.* Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. 2. *Шпехт В.М., Шпехт Т. В.* Безпека та захист бізнесу – Полтава: ДП «Друкарня», 2007 3. *Безбожний В.Л.* Організаційні засади забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства / В.Л. Безбожний // Вчені записки Університету "КРОК". Зб. наук. праць. – Вип. 18.– Т. 4. – 2008.

І.О. Бондар, студ. 5 курсу

ЕКОНОМІЧНА ДОДАНА ВАРТІСТЬ (EVA) В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Останнім часом значна увага приділяється до дослідження підходів щодо оцінки ефективності діяльності підприємства. Одним з них засновано на використанні показника економічної доданої вартості – EVA (Economic Value Added). Показник економічної доданої вартості (EVA) дозволяє проводити оцінку поточних і майбутніх перспектив розвитку підприємств.

Теоретичні аспекти визначення показника економічної доданої вартості розглянуто в працях багатьох іноземних та вітчизняних науковців. Вперше концепцію застосування показника економічної доданої вартості в системі корпоративного управління фінансовими установами було запропоновано працівниками американської консалтингової компанії Stern & Co Д. Стерном і

Б. Стюартом на початку 90-х рр. XX століття. Цей показник використовувався в якості інструмента для прийняття управлінських рішень з метою ефективного управління фінансовою компанією. Також слід відмітити, що в наш час даний показник широко впроваджується в практичне використання для оцінки діяльності фінансових установ як США, так і компаній провідних європейських країн [1].

Економічна додана вартість розглядається в якості показника оцінки внутрішньо-фірмової ефективності та вартості, що створює компанія за певний період часу з позиції її власників. Вважається, що діяльність підприємства має для власників позитивний результат в тому випадку, якщо підприємству вдалося отримати більше, ніж становить прибутковість альтернативних вкладень. Цим пояснюється те, що при розрахунку EVA з суми прибутку віднімається не тільки плата за користування позиковим капіталом, але й за користуванням власним. Тобто підприємству необхідно забезпечувати такий рівень рентабельності, який дозволяє не тільки отримувати віддачу від інвестованого капіталу, яка перевищує витрати на залучення капіталу, але і створювати додаткову вартість. Економічна додана вартість є показником річної рентабельності підприємства, який в першу чергу показує, чи вдалося підприємству створити додаткову вартість [2].

Таким чином, сутність розрахунку даного показника полягає в тому, що економічна додана вартість (EVA) являє собою прибуток підприємства від звичайної діяльності за вирахуванням податків, зменшена на величину плати за весь інвестований у підприємство капітал. Економічний зміст даного показника полягає у визначенні того, на скільки сума чистого прибутку перевищує вартість капіталу, задіяного для його отримання.

Існує декілька способів розрахунку економічної доданої вартості:

$$EVA = NOPAT - WACC * IC \quad (1)$$

де: NOPAT – чистий операційний прибуток після сплати податків;

WACC – середньозважена вартість капіталу;

IC – інвестований капітал.

Наступним є спосіб:

$$EVA = (r - WACC) * IC \quad (2)$$

де: r – прибуток на капітал підприємства [3].

Ще одна методика розрахунку показника EVA полягає в наступному:

$$EVA = (ROCE - WACC) * CE \quad (3)$$

де:

CE – власні оборотні засоби (capital employed).

Якщо показник EVA обраний підприємством в якості критерію оцінки ефективності своєї діяльності, то завдання полягає в тому, щоб підвищити його значення. Як наслідок, для підвищення ефективності діяльності підприємства можуть бути застосовані наступні заходи:

- для збільшення прибутку при використанні існуючого об'єму капіталу потрібне освоєння нових видів продукції (робіт, послуг), освоєння нових ринків (нових сегментів ринку);

- для збільшення об'єму капіталу, що використовується, при зберіганні прибутку на поточному рівні необхідна ліквідація збиткових або недостатньо прибуткових сфер діяльності;

- для зменшення витрат на залучення капіталу потрібна зміна його структури [2].

Таким чином, визначивши сутність показника економічної доданої вартості (EVA) та основні підходи до його розрахунку, можна зробити висновок, що даний показник – це критерій оцінки прибутковості підприємства, який дозволяє власникам управляти інвестованим капіталом. Отже, використання показника EVA буде сприяти підвищенню якості оцінки

ефективності діяльності підприємства.

Список літератури: 1. Ковальчук О. Особливості застосування показників доданої економічної вартості і рентабельності капіталу на основі моделей EVA та RAROC/ Ковальчук О.// Економічний аналіз. – 2011. – №8. 2. Короленко М.В., Добровольська Я.В. Економічна додана вартість в системі управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com> . 3. Мартін Джон Д., Петті Вільям Дж. VBM – управління, що базується на вартості. Корпоративна відповідь революції акціонерів/Пер. з англ.; За наук. ред. О.Б. Максимової, І.Ю. Шарاپової. – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. – 272 с.

М.О. Гавриць, ст. викл. каф. економ. аналізу та обліку НТУ «ХПІ»

АНАЛІЗ ВПЛИВУ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА ПРОЦЕСИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Відтворення основних засобів вітчизняних підприємств є актуальним і складним завданням ще з пізніх радянських часів, кінця 80-х років 20 століття. Вже тоді значна частка виробничого обладнання і інших об'єктів основних засобів підприємств усіх галузей застаріла якщо не фізично, то морально.

Процес оновлення основних засобів йшов досить складно і неквапливо протягом усього періоду незалежності України. У 90-х роках 20 ст. це просто пояснюється складними зовнішніми умовами, коли більшість підприємств буквально боролися за право існування, і не всі з них його вибороли. Але і у відносно спокійні і стабільні часи, на початку 2000-х, у період з 2005 по кінець 2008, протягом 2011-2012 рр., ці процеси не набували належного розвитку. Частково у цьому винні і самі підприємства, які у «ситі», стабільні часи поспішали заробляти, але не поспішали накопичувати «жирок» у вигляді оновлення виробничого обладнання та інших активів, що дозволило б у випадку настання складних часів витримати їх без значних потрясінь. Проте, не можна забувати і про об'єктивні перепони на шляху оновлення основних засобів і розвитку підприємств в цілому: недосконале законодавство, високий рівень корупції на усіх рівнях, невпевненість у завтрашньому дні і правилах гри на майбутнє.